

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: J. Th. Balk, Keeverberg 54, Amsterdam-Z.

Opgericht 1 januari 1881

AANTIJGING

In dit nummer van ons Maandblad kan men de resultaten lezen van een gesprek dat een verslaggever van de Winschoter Courant had met een daar ter stede woonachtige heer Bloem, die zich voor „kruidendokter” uitgeeft. Een van de neveneffecten van dergelijke gesprekken is het feit, dat lieden als deze heer Bloem in de gelegenheid worden gesteld om het vertrouwen in de geneeskunde te ondermijnen.

Tussen haakjes — in dit opzicht had de, anders niet van kritische zin gespeende redactie van de Winschoter Courant, zich wel eens even duidelijk mogen distantiëren van wat iemand durft te beweren, die met het verkopen van kruidendrankjes (vijf of zes per consult, tegen de prijs van f 5,95 per flesje!) een dikbelegde boterham verdient.

Wij hebben met name het oog op de uitlating van de heer Bloem, dat „wat tegenwoordig in de geneeskunst gebruikt wordt, schrikbarend is. Veel verdovende middelen”.

Dat is natuurlijk een vileine aantijging, waarbij de heer Bloem speculeert op het verband dat een oppervlakkig publiek zal leggen met die „verdovende middelen”, waarover het zoveel in de kranten leest. Iemand als de heer Bloem jaagt een bepaalde categorie lezers op deze wijze de stuipen op het lijf voor de moderne geneesmiddelen, door ze even te rangschikken onder „verdovende middelen” of ze als „schrikbarend” te bestempelen.

Met zo'n paar, bijna fluisterend uitgesproken woordjes, veelbetekenend détail, dat de verslaggever getrouw vermeldt, ondermijnt zo iemand het vertrouwen in de medische wetenschap bij een publiek, dat de concurrentie-zucht niet bespeurt uit 's mans woorden. Het is misselijk.

F. L. Bloem, „puur natuur” werkt met het pendeltje

VAN HOOGGEACHTE zijde vestigde men onze aandacht op een artikel in de Winschoter Courant over „Kruidendokter” Bloem. Met groot portret en enkele kreten die het doen: „Wat ik de mensen geef is puur natuur”. En: Wat tegenwoordig in de (officiële) geneeskunst wordt gebruikt is schrikbarend. Veel verdovende middelen...

De Winschoter „kruidendokter” heeft kennelijk goed de interviews gelezen met Van de Moosdijk uit het Brabantse Casteren. Want ook uit diens mond wordt dat „puur natuur” opgetekend. De Winschoter Bloem kan het trouwens niet laten op te merken: „In Brabant zit ook een hele goeie...”

DE NAAM Bloem, Winschoten, is in de kolommen van dit Maandblad alermintst een onbekende. Op de voorpagina van het meinumner van 1963 publiceerden wij een uitvoerig artikel getiteld „Er zit een luchtje aan „De Geurende Kruidhof”. Daarin kon men lezen dat F. L. Bloem te Winschoten kruiden in de handel bracht, o.a. Intellectuelenkruiden. In de toelichting op zijn verkoopsprospectus kon men daarover lezen: „Tegen slijmvorming. Versterken de hersenen”.

F. L. Bloem van de Geurende Kruidhof noemde destijds vier „beroemde geneeskundigen” die debet zouden zijn aan het onderzoek naar de gunstige resultaten van de kruiden. Een van de drie bleek de kruiden-

koopman Van der Schaaf te Rhenen te zijn, leverancier van Bloem, de andere heren bleken evenmin „beroemde geneeskundigen” te zijn, maar er was een medicus bij — een arts uit Almelo, die zeer verbaasd keek, toen hem werd medegedeeld, dat Bloem hem als referentie gebruikte. „Ik ken die man niet en zijn bedrijf evenmin.”

De vader van F. L. Bloem was gediplomeerd drogist te Winschoten. Nadat de vader een tiental jaren geleden was overleden heeft de zoon de zaak voortgezet met een voorlopige erkenning. Het diploma heeft hij echter nooit behaald en de voorlopige erkenning werd dan ook na enige jaren ingetrokken. Kort daarna, dat zal plusminus 1964 zijn geweest, heeft een brand de drogisterij verwoest. F. L. Bloem is zich toen geleidelijk gaan toeleggen op de stiel van „kruidendokter”.

Kast met flesjes

THANS ZEGT de 38-jarige „kruidendokter” Bloem tegen de verslaggever van de Winschoter Courant, dat degene, die zijn kruidendrankjes maakt, onder controle staat van een niet bij name genoemde arts te Utrecht en een evenmin met name aangeduide apotheker, ook daar ergens vandaan. Wij lezen verder in het verslag van het bezoek aan Bloem:

Na enkele minuten gaat de deur van de spreekkamer open. De patiënt schudt „dokter” de hand. Die kijkt zoekend rond. Ik zeg: „U moet mij

VERVOLG VOLGENDE BLZ.

Ons jaarverslag

HET JAARVERSLAG van de Vereniging tegen de Kwakzalverij is, in de vorm van een kleine brochure, in de loop van augustus naar de leden verzonden. Het bereikte ook de krantenredacties en hier en daar werden er passages aan ontleend en gepubliceerd. Belangstellenden kunnen zich voor dit verslag, dat een beeld geeft van de veelzijdige activiteiten van de Vereniging in de loop van 1967, wenden tot het correspondentie-adres van de vereniging, Oranjelaan 6, te Hilversum.

Kruiden - „dokter” BLOEM van WINSCHOTEN

VERVOLG VAN VOORPAGINA

hebben?” Hij: „Kan het er even tussen door. Vijf minuutjes maar”. De andere patiënten knikken verlegen: „Toe maar”. We zitten aan weerszijden van het bureau, dat net als de muurkast vol met kleine flesjes staat. Flesjes, met daarin een vloeistof en erop een etiket met verschillende benamingen. Niet op alle staat de naam Bloem. De „dokter” („ik waarschuw de mensen altijd: noem me niet zo, want ik ben geen dokter”) lijkt jonger dan hij is.

„Uit heel Nederland”

ZE (DAT zijn een paar duizend „klienten”) komen praktisch uit heel Nederland, vertelt hij. Uit Drente, Friesland en uit Amsterdam héél veel. Minder uit Winschoten en Oost-Groningen. Wel veel Duitsers. „Ik zeg wel eens tegen hen, er zijn bij jullie in Duitsland zoveel goede kruidendokters, waarom ga je daar niet heen. Dan zegt men: die moeten we niet. We willen bij u zijn”. Hij vertelt verder: „Er zijn meer kruidendokters in Nederland. In Brabant zit er ook een heel goeie”. Ik: „vindt u dat uzelf ook een heel goede kruidendokter bent?” „Dokter Bloem”: „Ik poch nooit over mezelf. Vraag het de mensen maar”.

Hij heeft trouwens nog betere bewijzen, zegt hij en pakt een stapeltje brieven. Van mensen uit Noord-Groningen, uit Amsterdam, uit Drente.

Vraag: „Kunt u iedereen genezen?” Bloem (even peinzend): „Iedereen, neen. Aan acute gevallen kan ik niets doen. Ik behandel alleen chronische ziekten”. Ik: „En die weet u alle te genezen?” B.: „Ik krijg alleen moeilijke gevallen te behandelen. Mensen, die alle doktoren meestal al hebben afgelopen. Als ik zie, dat ze niet meer te genezen zijn, stuur ik ze weg. Alle anderen help ik”.

„Ik stel geen diagnose”

VRAAG: „OVERTREEDT u niet één of andere wet?” B.: „Neen, want ik stel géén diagnose. Ik stel alleen vragen aan de mensen. Vaak weet ik dan wel wat ze scheelt. Maar ik laat ze het altijd zelf zeggen, al weet ik voor die tijd al wel wat ik ze zal geven”. - Dat helpt altijd? B.: „Ja”. - Geeft u eens enkele voorbeelden. Bloem: „In de wachtkamer zit nu een vrouw uit Coevorden, die ik weer heb leren lopen en spreken. Ze was verlamd.

Een dokter uit Zwolle bedankte me laatst, omdat ik een jongetje, wiens schedelpan in het ziekenhuis gelicht moest worden, weer klaar heb gekregen met m'n kruiden. De ouders van

dat jongetje waren radeloos. Toen hoorden ze van mij en ze kwamen hier. Ik heb hun wat meegegeven en het jongetje is nu hersteld. Kijk, die dokter was sportief en feliciteerde me.

Ik: „Gebeurt dat over het algemeen niet?”

B.: „De meeste dokters gunnen me het succes niet. Maar ze vergeten dat ik ze nooit tegenwerk. Ik zeg altijd tegen de mensen die hier komen: als u niet eerst bij de dokter bent geweest kunt u wel weer vertrekken. Pas als de mensen bij hun dokter geen baat kunnen vinden, kunnen ze bij mij komen”. Ik: „Hoe kan het dan, dat u met uw kruiden een zieke wel kunt genezen en een dokter niet”. B.: „Wat tegenwoordig in de geneeskunst gebruikt wordt, is schrikbarend. (Fluistert bijna). Veel verdovende middelen. Wat ik de mensen geeft is puur natuur. Dat geneést.”

Verdient u er goed aan?

IK: „IS het waar, dat de mensen er aanvankelijk zieker van worden?” B.: „Ja. Daar waarschuw ik ze altijd voor”.

Ik: „Verdient u er goed aan? Het moet wel haast gezien uw groot huis en uw Amerikaanse auto”. B.: „Och ja..... Die auto is trouwens al van '62. Er gaat hier geen mens weg met een flesje dat duurder is dan vijf-vijfennegentig”. (Later, als ik uit de spreekkamer ben, vraag ik de wachtende patiënten hoeveel ze gemiddeld voor zo'n flesje betalen. De prijs die „dokter” Bloem noemde, blijkt juist te zijn. De man, die het antwoord geeft, vertelt desgevraagd ook hoeveel (spatiëring van ons, red. M.t.d.K.) van die flesjes hij regelmatig meekrijgt. Dat zijn er zo'n stuk of zes. Normaal betaalt hij, vertelt hij, twintig à dertig gulden aan flesjes per visite. Hij kwam voor de vierde keer. De anderen bevestigden zijn woorden).

Pendel uit de broekzak

„DOKTER” BLOEM mengt de kruiden niet zelf en brouwt er evenmin drankjes van. Ik: „U krijgt ze van een fabriek?” Hij kijkt wat beledigd en herhaalt: „Nu ja, fabriek. Kijk deze man maakt de drankjes (laat me een naam zien die op 'n boekje prijkt). Hij staat onder controle van een arts (iemand uit Utrecht) en een apotheker (ook daar ergens vandaan).

Als me nog niet helemaal duidelijk is hoe hij erachter komt welk flesje voor welke patiënt geschikt is, haalt de heer Bloem een pendel van ijzer uit z'n broekzak. „Kijk”, zegt hij, „dit is een hulpmiddel. 't Is maar een heel gewoon ding. Van ijzer. 't Kan ook wel met een ring. Maar deze pendel is beter”. Ik moet er aan geloven.

EZELBLOED

HET DRINKEN van ezelsbloed helpt tegen kanker, beweerde een kwakzalver in de midden-Amerikaanse republiek Nicaragua. De magie van het bloed behoort nog niet tot het verleden en primitieve volken drinken het bloed van verslagen vijanden om op deze wijze de kracht van de vijand tot zich te nemen.

Maar het ezelsbloed in Nicaragua? Volgens een bericht van Reuter uit de hoofdstad Managua stromen bij de politie klachten binnen van boeren, van wie de ezels 's nachts bij dozijnen worden geslacht door onbekende bloedjagers.

Hij stalt een twaalftal flesjes voor me uit en vraagt me de hand er tussen te leggen. Het pendeltje houdt hij aan een kettinkje boven m'n hand. Ik (hoopvol): „Nu? Goed gezond?” „Dokter” Bloem (mompelend): „Hij zal dit keer wel nergens heen trekken...” (beweegt het pendeltje langzaam verticaal heen en weer boven m'n hand). Net als ik blij ben, dat me niets mankeert, laat hij de pendel verdwijnen, grist een flesje voor me weg en zegt: „Nu ja, een beetje een zwakke rug. Helemaal onderin”. Ik (de verslaggever van de Winschoter Courant — red. M.t.d.K.) sta even perplex: „Verr.”, laat ik me weinig eerbiedig ontvallen. „k Heb het van de week net in de rug gehad”. „Zie je wel,” zegt dokter Bloem en gaat moedig door: „En het trekt iets naar het ene been. Kunt u nog wel eens last van hebben”. (Dat lijkt me iets te overmoedig, want in het been heb ik bij mijn weten nog nooit iets gehad. En het feit, dat hij mijn bronchiale aanleg niet ontdekt heeft, valt me bepaald tegen).

Het woordje kwakzalver

JA, DE verslaggever kan dus van zijn pijn in de rug worden genezen; „kruidendokter” Bloem meent geen diagnose te hebben gesteld, hij heeft alleen het pendeltje ergens heen laten trekken...

En of dit nu niet je reinste kwakzalverij is?

Gelukkig, verslaggever Roel Waalkens ontmoet nog een patiënt, die het woord in de mond durft te nemen en dat ons overigens in dit — overigens naar onze mening niet bepaald kritische artikel — het tussenkopje „kwakzalver” opleverde. Het had verdiend de hoofdkop te zijn van dit verhaal.

Zijn Belgen bijgeloviger dan Nederlanders?

De naald van Sake Hazewindus

HET ARTIKEL OVER de Nederlandse kwakzalver van de Moosdijk, waarin wordt vermeld, dat zijn klanten grotendeels Belgen zijn, en dat over de gevaarlijke naalden van Sake Hazewindus, beide voorkomende in dit maandblad van juli 1968, geven mij het volgende in de pen.

In mijn jonge jaren woonde in Ginneken de wonderdokter Colson. Hij begon zijn praktijk in een hutje in het Ulvenhoutsebos. Bij de deur van het hutje hing een busje met het opschrift „Voor den arme”, waarin zijn bezoekers hun gave konden deponeren. De arme was hij natuurlijk zelf. Zijn praktijk kreeg spoedig zulk een grote omvang, dat hij zich in een groot herenhuis kon installeren. Hij had van nature een „Christuskop” en ontving zijn patiënten gehuld in een purperen gewaad, zittende onder een Madonna-beeld. Zijn huisknecht deelde in de wachtkamer volgnummers uit en noteerde dan tevens hun klachten, welke hij blijkbaar doorgaf aan zijn baas. Wanneer dan een patiënt zijn klachten aan de wonderdokter wilde mededelen, zei deze dat zulks niet nodig was, omdat hij zonder meer kon zien, waarvan hij last had. Merkwaardigerwijs hadden zijn klanten deze eenvoudige truc niet door.

Hij was een groot mensenkenner. Als voorbeeld van zijn „therapie” moge het volgende vermeld worden. Aan een patiënt met buikklachten deelde hij mee, dat hij vol wormen zat en adviseerde hem in de nacht in een kuil te gaan zitten, alleen omhuld door een wollen deken. Want dan zouden die wormen uit zijn lichaam in de deken kruipen. De patiënt volgde de raad op en inderdaad raakte de deken vol wormen. Maar de man had niet door, dat het geen ingewandswormen waren, maar aardwormen, die door zijn lichaamswarmte in de deken gelokt werden. Daar vele vage buikklachten bij de mens op obstipatie berusten, gaf hij nogal eens de raad om rauw lijnzaad in te nemen, dat door zijn onverteerbaarheid de te trage darm op natuurlijke wijze prikkelt en daardoor de ontlasting bevordert.

Na het verdienen van zeer veel geld ging hij rondrijden in een prachtige equipage met twee paarden. Evenals bij van de Moosdijk bestond zijn cliëntèle grotendeels uit Belgen, die in drommen met de paardentram van Breda naar Ginneken werden vervoerd.

Gegeven hun bloeiende uiterlijk maakte de tramconductor tegenover mij eens de opmerking „Je kunt niet geloven, dat zij ziek zijn, want ze vreten zelfs in de tram nog een massa brood”. Op het hoogtepunt van zijn loopbaan schafte hij zich een röntgenapparaat aan, in die dagen nog iets zeer bijzonders. Hij stelde dit apparaat nooit in werking, maar de aanwezigheid ervan alleen al was voldoende om de goêgemeente te doen zeggen, dat de dokter nu dwars door de mensen heen kon kijken.

Na zijn dood werd hij opgebaard met om zijn hoofd een aureool van brandende elektrische lampjes. Kwaadwillenden beweerden toen, dat hij niet werkelijk dood was en alleen de dood simuleerde om later te kunnen zeggen, dat hij uit de dood was opgestaan. Maar zijn dood was bij hem een der weinige op waarheid berustende feiten, want Colson was werkelijk dood en hij herrees niet.

*
**

Jaren geleden raadpleegde een Chinees restaurateur uit Indonesië mij. Ik liet na mijn onderzoek een röntgenfoto van zijn borstkas maken. Op die foto was als verrassing in een van zijn longen een naald te zien. Bij navraag bleek, dat lang geleden bij hem door een andere Chinees onder de huid van zijn voorhoofd een naald was ingebracht als geneesmiddel tegen zijn veronderstelde kwaal. Deze Chinese behandelingsmethode heet acupunctuur. Deze naald was dus blijkbaar van zijn voorhoofd naar zijn long gewandeld, zonder daar overigens last te geven. Zulk een wandeling van naalden door het lichaam is bekend b.v. wanneer bij een inspuiting in een spier de naald afbreekt en niet terstond door een kleine chirurgische ingreep verwijderd wordt. Meestal richten zulke wandelende naalden geen onheil aan, wat blijkbaar wel het geval was bij de patiënt van Sake Hazewindus.

Leiden, augustus 1968.

Dr. JAC. J. DE JONG.

Prinses Paola bij de kruiden-„dokter”

DE „BEROEMDSTE kruidendokter” van Frankrijk, Maurice Messegué, heeft volgens een bericht in De Telegraaf hoog bezoek gehad. Prinses Paola van België had een langdurig en ernstig gesprek met hem in zijn villa in Mougins aan de Côte d'Azur. Zij werd vergezeld door de heer Van der Elst, de Belgische ex-ambassadeur in Rome en vriend van haar man, de prins van Luik.

En nu maar raden. Kwam prinses Paola, die de laatste tijd opvallend

slanker is geworden, voor zichzelf, of besprak zij een bezoek aan de grootmeester der kruidendokters van haar schoonzusje, koningin Fabiola? Prinses Paola schaarde zich in ieder geval in de lange rij beroemdheden, die de heer Messegué om raad kwamen vragen.

Daarbij waren paus Joannes XIII, koning Faroek, president Bourguiba, Anquetil en Geminiani, Tino Rossi en Antoine Pinay.

Maurice Messegué is in Frankrijk een begrip. Hij krijgt gemiddeld één keer per jaar een proces wegens het

onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, maar meestal wint hij dit. Soms wint hij de sympathie van de aanklager, aldus nog steeds het bericht in De Telegraaf, door hem tijdens het proces van zijn lastige leverkwaal af te helpen.

Zijn vertegenwoordigster in Duitsland voor zijn kruiden en cosmetische artikelen, „die vrouwen jonger moeten maken”, is de moeder van prins Claus, mevrouw Gösta von Amsberg in het nederige Hitzacker.

Prinses Paola bleef ongeveer een half uur bij de kruidendokter en nam toen opgewekt lachend afscheid van hem.

GEKANTELTE LETTER - GEKANTELTE BAARMOEDER?

ONDER HET hoofdje „Kwakzalverij en pseudo-geneeswijze” richtte de in Velp woonachtige handschriftkundige H. A. Brinkhorst zich enige tijd geleden met een rondzendbrief tot de Nederlandse kranten. Maar die krijgen zoveel gestencilde blaadjes, dat van het verzoek van de heer Brinkman tot plaatsing wel niet veel terecht zal zijn gekomen. Wij troffen onlangs zijn artikel echter toch aan in een nieuwsblad, de Rijswijkse Courant.

Wat de heer Brinkhorst vermeldt over een grof staaltje van vermenging van pseudo-grafologie en kwakzalverij leek ons interessant genoeg om over te nemen. De heer Brinkman verzekert dat van zijn artikel het medische gedeelte is geschreven door dr. B. Stokvis, psychiater, het handschriftkundige deel door hemzelf. Maar waar „wij” of „ik” wordt gebruikt slaat dat op de heer Brinkhorst, die — wat héél erg duidelijk — begint met te stellen, dat hij een boek heeft geschreven over grafologie. Dr. J. Gerritsen zei daarvan dat als de inhoud er van voldoende is doorgewerkt, „de grafoloog niet langer op één lijn (zal) worden gesteld met kwakzalvers, piskijkers, helderzienden enz. die urine, kristal, koffiedik en kaarten bekijken”. De praktijk heeft echter nog niet aan deze verwachting voldaan.

Hieronder laten wij, zonder het inleidende gedeelte, uit het betreffende artikel van de heer Brinkman het belangrijkste volgen.

Een ziekte — een letter

EEN PAAR jaar geleden bezochten wij — geïntroduceerd door een cliënt van mij — een besloten bijeenkomst, waarin de schrijver van een artikel in een maandblad, gewijd aan grafologie, psychologie, parapsychologie en metafysica sprak over ziekten, die volgens hem door het handschrift aan het licht zouden worden gebracht. Hij tekende met krijt een aantal op speciale wijze gestileerde letters op een schoolbord en schreef onder elk dier letters de ziekte, die volgens hem door de desbetreffende letter weerspiegeld werd.

Hij heeft het ons gemakkelijk gemaakt, door de afbeeldingen, die hij op het bord aanbracht, ook te laten afdrucken in het desbetreffende maandblad, zodat wij hieronder een aantal letters met „bijbehorende ziek-

ten” kunnen laten volgen; in het blad staat niet vermeld, dat het derden verboden is, de inhoud of een deel ervan in andere bladen aan te halen. Alleen in de besloten bijeenkomst gaf hij geneeswijzen aan, niet in zijn artikel:

- a. .... keelziekte
- b. .... longziekte
- c. .... maagziekte
- d. .... hartziekte
- e. .... darmziekte
- f. .... nierziekte
- g. .... blaasziekte
- h. .... zenuwspierziekte
- i. .... beenziekte.

Deze „grafoloog” liet zich door zijn hoorders met dokter aanspreken. Het trieste gevolg van dit soort beunhazerij is, dat nu nog veel meer particulieren dan men zou vermoeden, zich spottend, ongelovig en minachtend over de grafologie uitlaten. Tot grote schade van vele goedgelovigen bloeit de kwakzalverij, zogenaamd gegrond op handschriftonderzoek, in allerlei vormen nog welig. Nog onlangs hoorde ik iemand met een stalen gezicht beweren, dat een gekantelde letter op een gekantelde baarmoeder wijst.

„Wet moet streng worden toegepast”

EEN 73-JARIGE magnetiseur is door de Haagse kantonrechter wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst veroordeeld tot betaling van 3 keer 100 gulden en 5 keer 150 gulden boete. Het vonnis was overeenkomstig de eis van de officier van justitie.

De magnetiseur werkte, aldus lezen wij in de Haagsche Courant, al sinds vijfendertig jaar samen met artsen, nadat voor de tweede wereldoorlog op instigatie van de toenmalige minister H. P. Marchant van O., K. en W. de stichting „Hulp aan Zieken” was opgericht. Dit kwam evenwel tijdens de zitting van de kantonrechter niet ter sprake. Volgens een bevoegd arts, die onbekend wenst te blijven, beschikt de magnetiseur over grote begaafdheid, die hem in staat stelt vele zieken te genezen voor wie artsen geen raad weten.

De 73-jarige verdachte verklaarde ter zitting dat zijn patiënten hem met een verwijsbriefje door artsen plachten te worden toegezonden. „Maar”, zo wierp de kantonrechter tegen, „de inspecteur voor de volksgezondheid heeft blijkbaar geconstateerd dat de

In de commerciële sector van het maatschappelijke leven legt men het gezwam van beunhazen al lang naast zich neer. Dáár kan men immers de juistheid van de uitspraken van een grafoloog omtrent het handschrift van een sollicitant na diens aanstelling controleren.

Aanvullende methode

DE UITGEBREIDE, voor een belangrijk deel van medici afkomstige literatuur bewijst, dat ook in de geneeskunde dikwijls van de grafologie gebruik gemaakt wordt. „Vooral in de psychiatrie bewijst zij als aanvullende methode goede diensten” (Dr. B. Stokvis). Met behulp van de handschriftkunde kan men bv. in het scriptum de aanleg voor ziekte(n) ontdekken.

Zonder over medische gegevens te beschikken, kan de grafoloog in vele gevallen bij de schrijver het voorstadium van een ziekte vaststellen. Symptomen van een naderende ziekte komen vaak in het schriftbeeld tot uitdrukking voordat de patiënt zich zó gevoelt, dat hij medische hulp inroept. Maar wij wijzen er nadrukkelijk op, dat ook de meest begaafde grafoloog geen medische diagnose kan en mag stellen; zonder medische opleiding is hij daartoe noch in staat noch bevoegd. Bovendien ziet de arts de symptomen uit een andere gezichtshoek dan de grafoloog. De medicus moet de ziekte als zodanig herkennen en trachten te genezen.

arts die aan uw instituut verbonden was, is vertrokken en dat u daarna zelfstandig verder bent gegaan”.

„Nee, zo is het niet”, weersprak de magnetiseur, „de inspecteur heeft éerst de arts weggehaald”.

„Hoe kan hij dat doen?”, vroeg de kantonrechter.

„Dat begrijp ik ook niet”, zei de verdachte, die verder geen woord te zijner verdediging aanvoerde. (De redactie van de Haagsche Crt. voegt hieraan toe, dat voorzover haar informaties strekken de inspecteur van de volksgezondheid aandrang op de aan de stichting verbonden arts zou hebben uitgeoefend zijn medewerking te staken, op straffe van een aanklacht bij het Medisch Tuchtcollege. De stichting is inmiddels opgeheven).

Zowel de officier van justitie als de kantonrechter stelde nadrukkelijk vast geen oordeel te willen uitspreken over verdachtes kwaliteiten als genezer. „Ik wil aannemen dat hij zijn werk ten gunste van de patiënten heeft gedaan”, zei de officier, „maar het mag nu eenmaal niet. De wet moet streng worden toegepast.”

Wetenschap nam gebedsgenezers onder de loep

IN ENGELAND is onlangs een boek uitgekomen met een wetenschappelijk onderzoek naar de resultaten van gebedsgenezers. Het is getiteld „Faith Healing”, is geschreven door dr. Louis Rose en uitgegeven door de Londense uitgever Gollancz. De omvang is 190 bladzijden; de prijs in het Ver. Koninkrijk is 30 shilling. Dr. Rose is sedert twintig jaar lid van de afdeling voor psychologische geneeskunde in het St. Bartholomew-ziekenhuis. Sedert kort is hij „Honorary Research Fellow” in de psychologische geneeskunde van dit ziekenhuis, dat het oudste is van Londen, gelegen in de City, dicht bij het Holborn viadukt. Reeds vijftien jaar houdt dr. Rose zich bezig met gevallen van gebedsgenezing.

Wat er uit het onderzoek naar voren is gekomen levert geen indrukwekkend getuigenis van het kunnen van de gebedsgenezers. Over de bekendste Engelse gebedsgenezer, Harry Edwards schrijft de heer Rose: Ik kan moeilijk uit zijn statistieken iets opmaken. Afgezien van de bewering, dat hij tienduizend genezingen zou hebben bewerkt tien jaar geleden over een tijdsverloop van vier jaar (tien duizend uit hoeveel — dat wordt er niet bijvermeld) en dat hij het resultaat verscheidene malen schatte op 80 à 90 procent voor verbeteringen en 30 tot 40 procent voor volledige genezingen schrijft hij (gebedsgenezer Edwards) slechts in termen van „duizenden”, „velen”, „de meesten”.

Verder laat zich moeilijk begrijpen, aldus dr. Rose, hoe hij zijn persoonlijke aandacht kan schenken aan de vijf miljoen brieven per jaar — een cijfer, dat een half miljoen nieuwe pa-

tiënten per jaar zou inhouden. Zelfs een staf van twaalf typistes en verschillende assistenten kan niets veranderen aan het feit, dat elke brief moet worden geopend en gelezen, waarschijnlijk een antwoord moet worden gedictieerd, dat moet worden ondertekend en dan moet nog een naam „aan de geesten” worden aangeboden, elke drie seconden van elke lange werkdag.

Het wonder onder woorden

WAT WILDE dr. Rose nu precies onderzoeken? De recensent in The Times Literary Supplement, die aan het boek nogal aandacht schonk onder de titel Sceptic among the thaumaturges vat de bedoeling van dr. Rose aldus samen: Is het mogelijk om onder de ontelbare beweringen van „wonder”-genezingen door Christelijke, spiritualistische en andere gebedsgenezers een aantal of enige gevallen te ontdekken, waarin sprake is van onweerlegbaar bewijs van een organisch of functioneel gebrek dat op de juiste wijze is gediagnostiseerd maar dat door medici niet kon worden genezen, maar dat daarna, zonder de hulp van enige medische behandeling, genezen is door middel van gebedsgenezing op een wijze, die de spontane genezing, zoals die zich in de loop van een normale medische behandeling voordoet, uitsluit? Slechts in een dergelijk geval kan de mogelijkheid van een wondergenezing als bewezen worden beschouwd.

Zelfs in dat geval, meent de recensent in het genoemde weekblad, zou men nog wel kunnen aanvoeren dat er fouten moeten zijn in de gegevens of

dat er sprake is van enige natuurlijke werking, die men nog niet kent, tenzij het mogelijk zou zijn om voor betrouwbare getuigen het wonder te herhalen van St. Bruno (circa 650 van onze jaartelling) die, toen prins Caradoc het hoofd van de nicht van St. Bruno afsneed, omdat zij de sluier wilde aannemen inplaats van Caradoc te trouwen, het hoofd weer op de romp plaatste, waar het volgens Robert van Shrewsbury weer zo op vast groeide dat „alleen een klein litteken” overbleef.

Bewegen van een arm

BIJ ZIJN onderzoek kreeg dr. Rose overigens niet alle medewerking van medische zijde, zodat hij niet alle voor de betreffende gevallen in aanmerking komende gegevens in handen kon krijgen. Hij bezocht massa-bijeenkomsten van gebedsgenezers en had weinig waardering voor de wijze waarop gebedsgenezer Edwards de getuigenis van patiënten „redigeerde”.

Zo zei Edwards tegen een patiënte „U kon die arm vroeger niet optillen, niet?” waarop de vrouw antwoordde: „Misschien niet zó hoog”. De gebedsgenezer keerde zich daarna tot het gehoor met de woorden: „Zij heeft haar arm jarenlang niet kunnen bewegen”. Toen dr. Rose daar Edwards na de bijeenkomst attent op maakte zei deze: U moet weten, dat dit een demonstratie was.

Met en zonder krukken

NOG EEN voorbeeldje hoe Edwards „werkt”: een vrouw die op het podium met behulp van krukken kwam, kon er

VERVOLG OP LAATSTE BLZ.

MIDDEN IN de vakantietijd konden lezers van het Vrije Volk vernemen dat Venezuela een nieuw produkt op de markt heeft gebracht om op grote schaal vakantiegangers te lokken: „levenswater” dat schoonheid geeft en de man seksuele potentie schenkt. Men kan dat vinden niet in Florida, waar Hernando de Soto in de zestiende eeuw de legendarische bron van de eeuwige jeugd zocht. Maar in de Venezolaanse provincie Bolivar, niet ver van het stadje Upata. Om zeker te zijn: ten zuiden van de Orinoco-rivier, de rivier waarin de gevaarlijke roofzuchtige piraña-visjes zwemmen: men behoeft maar een dood varken in het water te hangen en een kwartiertje

● Een Venezolaans ● ● krachtwatertje ●

later is het tot op de botjes afgekloven door de talloze bloeddorstige piraña's.

Terug echter naar het nieuwsbericht. Het water in Upata gaat seniele aftakeling tegen. Langs de rivier-oever groeit bovendien een plant, Babandi genaamd, die onmisbaar blijkt te zijn voor de potentie van de man. Wat er mee te doen? Thee van zetten, adviseert men of de plant op rum laten trekken.

Geleerden hebben de wonderlijke eigenschappen van de Babandiplant en het water onderzocht. Journalisten zijn, op uitnodiging van de Venezo-

laanse minister van Gezondheid naar Upata getrokken en hebben er met vele mannen op leeftijd gesproken, die beweren hun volledige potentie te hebben behouden. Zij toonden hun vrouwen en bijzitten, die tevreden glimlachten. De grootste Don Juan was een nu honderdjarige, die verklaarde nooit getrouwd te zijn geweest maar wel altijd zijn rum met Babandi te drinken. De journalisten kregen allen een fles met de wonderdrank mee naar huis.

In Joegoslavië heeft men ook al een bronnetje ontdekt met overeenkomstige eigenschappen en in de Verenigde Staten bottelt een zakenman bronwater, dat noch uit Venezuela, noch uit Joegoslavië komt, maar dat voor mannen wel de gewenste uitwerking zou hebben als „pepwater”.

zogenaamd genezen af lopen zonder krukken, maar om de zaal te verlaten had ze de krukken weer nodig.

Dokter Rose zocht ook contact met andere gebedsgenezers. Maar toen puntje bij paaltje kwam kreeg hij maar weinig te weten. Men beloofde hem de details van genezingsgevallen te doen toekomen, maar de jaren verliepen zonder dat hij wat hoorde. Nu is wetenschappelijk onderzoek op dit punt uiteraard niet gemakkelijk. Maar het r.k. Bureau des Constatations onderzoekt de wondergenezingen te Lourdes en andere plaatsen — de uitkomst van dit Bureau is dat het aantal werkelijke wonder-genezingen opmerkelijk gering in aantal is.

De gebedsgenezers beschouwen iemand al genezen, die zich beter voelt, wanneer de pijn verdwijnt, het lichaam wat beter functioneert. De recensent in The Times Literary Supplement knoopt hier de opmerking aan vast, dat wanneer er niets veranderd is, behalve het subjectieve gevoel van de patient dat hij „beter” is men er maar van moet afzien dit de patient duidelijk te maken: een instorting zou het gevolg zijn. „Vele gebedsgenezers kunnen het belangrijker hebben gevonden om hun patienten het gevoel bij te brengen van beterschap dan om wetenschappelijk vast te stellen, wat ze nu eigenlijk (als gebedsgenezers) deden”.

Een magere oogst

MAAR DESONDANKS kon dr. Rose 96 gevallen onderzoeken.

a) Daarvan was het in 58 gevallen onmogelijk om medische gegevens te krijgen, zodat de bewering van genezing niet kon worden bevestigd.

b) In 22 gevallen verschilden de medische gegevens zó van wat de gebedsgenezers meedeelden, dat het zinloos was om het onderzoek voort te zetten.

c) In twee gevallen konden de medische gegevens de overtuiging schenken, dat de genezer kan hebben bijgedragen tot de verbetering van o r g a n i s c h e aard.

HET GERAAS rondom Beatrice Gertrud Grimm, de Duitse vrouw, die beeerde een doktersbul te bezitten van de Praagse Karel-Universiteit, is nog niet verstild. De officier van justitie te Roermond heeft in gezelschap van enkele justitie- en politie-autoriteiten een huiszoeking verricht in het „kuuroord” van deze dame in het Noord-Limburgse dorp Horst. Men vermoedde dat zij ondanks de recente veroordeling wegens 't onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde nog steeds doorgaat met haar practijken.

Het kuuroord werd ongeveer anderhalf jaar geleden ingericht in een voormalig klooster voor late roepingen. In een commentaartje in ons augustusnummer hebben wij nog gewezen op de gevaren van dergelijke kuur- en recreatie-oorden als broeinesten van onverhulde kwakzalverij.

Bij de huiszoeking werd een gedeelte van het instrumentarium alsmede ampullen en flesjes met inhoud van de vrouw in beslag genomen. Stethoscoop en bloeddrukmeter, zo beweerde zij, waren van haar moeder, die ook in huize Thomas verblijft en die deze apparaten bewaart als herinnering aan haar overleden echtgenoot, die huisarts was.

Boze echtgenoot

TEGENOVER KRANTEN heeft de huis schilder Herman Bröcker, de 73-jarige echtgenoot van Beatrice Gertrud Grimm — zij zelf is 30 jaar jonger! — verklaard dat het hem speet, dat hij bij de huiszoeking niet in Huize Thomas was. Hij is met zijn vrouw gebrouilleerd en verklaarde tegenover journalisten, dat hij wel wist waar de injectienaalden liggen en waar de karthoeteek is. Daarin staan de namen van de patienten op kaarten vermeld. Ook is aangegeven welke injecties zij heeft gegeven. Volgens Bröcker laat ze geregeld geneesmiddelen uit Duitsland over de grens smokkelen.

Zoals in ons juninummer vermeld heeft de Amsterdamse rechtbank aan de vrouw zes maanden gevangenisstraf opgelegd, waarvan vijf maanden voorwaardelijk met een proeftijd van drie jaar omdat zij gebruik had gemaakt van de vervalste doktersbul om te solliciteren. De kantonrechter te Venlo had haar veroordeeld tot 200 gulden boete of 20 dagen hechtenis wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Mevr. Grimm is van deze veroordelingen in hoger beroep gegaan.

In huize Thomas konden de patienten van de vrouw ook modderbaden en saunabaden nemen

d) Drie gevallen toonden verbetering maar de zieken stortten weer in.

e) Vier gevallen toonden een bevredigende verbetering van functie hoewel er organisch geen wijziging was ingetreden.

f) In vijf gevallen was er verbetering toen de gebedsgenezing gepaard ging met een orthodoxe medische behandeling.

g) In een geval trad verslechtering in.

Een magere oogst derhalve.

Dan is er bij die twee gevallen onder c genoemd nog één geval waar nog aan een andere mogelijkheid moet worden gedacht.

Een weefselonderzoek werd uitge-

voerd op een patient, B. in juni van het jaar 1953. Een week later deelde men B. mede dat hij leed aan keelkanker en dat een operatie nodig zou zijn. B. nam contact op met gebedsgenezer Edwards en tijdens het gesprek werd zijn hese stem helderder en sterker. De volgende maand werd B. opnieuw onderzocht en de twee specialisten die hem toen onderzochten kwamen tot de conclusie dat er geen sprake meer was van keelkanker. Van de zijde van een van de chirurgen vernam dr. Rose dat het diens mening was dat bij het eerste onderzoek toen een stuk weefsel werd verwijderd om te worden onderzocht het gehele nog kleine kankerweefsel was weggenomen.

Bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, **Arts** te Hilversum, **Voorzitter**; E. Mijnaerends, **Tandarts** te Amsterdam; Mevr. J. W. J. Vermeulen, Berkenrodestraat 23 te Haarlem, **Secretaresse**; L. Brest te Amsterdam, **Penningmeester**; Mr. J. E. Goudsmit, **Kantonrechter** te Haarlem; J. J. Aukema, **Dierenarts** te Steenwijk; Mr. J. D. van den Berg, **Rechter** te Arnhem; J. E. Buijter, **Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid** te Zwolle; P. L. Stal, **Arts** te 's-Gravenhage; J. van Baak, **Dermatoloog** te Utrecht; J. M. de Haas, **Tandarts** te Heemstede; mej. drs. P. H. van Marle, **Apotheker** te 's-Gravenhage; J. W. Gosker, **Inspecteur van Politie** te Arnhem; J. Noord te Amsterdam.

Lidmaatschap van de Vereniging Incl. Maandblad min. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekersassistenten en kraamverzorgsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Oranjelaan 6, Hilversum. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam. Gem. Giro K 1672.

Drukkerij SYSTEMA N.V.
Amsterdam

BLZ. 46

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbet. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekersassistenten en kraamverzorgsters ..... f 2,50

Correspondentie Oranjelaan 6, Hilversum.